

at vise, at man her er indstillet på at gøre en indsats for at forbedre det kemiske arbejdsmiljø på de danske arbejdspladser.

Fremme af substitution

De med dette forslag foreslåede ændringer skal styrke mulighederne for at substituere farlige stoffer og materialer i produktionen samt forebygge, at nye farlige stoffer og materialer introduceres på arbejdspladserne - først og fremmest ved at inddrage flere parter i substitutionsarbejdet og ved at udvide substitutionsbegrebet til også at omfatte metodesubstitution. Barriererne for en øget substitutionsindsats er mange. En del handler om øget oplysning og information over for virksomhedens ledelse og ansatte. Men området er i høj grad reguleret af en række bekendtgørelser, som sætter voldsomme begrænsninger for, at substitution kan blive et væsentligt værktøj for udfasning af farlige stoffer og materialer.

I den nuværende arbejdsmiljølov er virksomhedernes sikkerhedsorganisation ikke pålagt et ansvar i tilknytning til substitution af farlige stoffer og materialer. Med forslaget foreslås dette ændret, så sikkerhedsgruppen på den enkelte arbejdsplads får rettigheder og pligter i forhold til substitution. Dette vil kræve ændringer i bekendtgørelse nr. 739 af 22. september 1997 om virksomhedernes sikkerheds- og sundhedsarbejde.

En vigtig faktor i at forebygge anvendelse af farlige stoffer og materialer på arbejdspladserne er at stille øgede krav til projekterende og rådgivere om at medvirke til at ændre arbejdsmetoder eller bidrage aktivt til substitution. Derfor foreslås kravene til projekterende og rådgivere styrket i forhold til farlige stoffer og materialer, hvilket vil betyde ændringer i den nuværende bekendtgørelse nr. 501 af 10. maj 1978 om projekterendes og rådgiveres pligter m.v.

En forudsætning for en sådan øget forebyggende indsats er, at råvarer, hjælpemidler og produkter, der indgår i virksomhedernes produktion, på byggepladserne samt på service- og administrationsområderne, underlægges et mærknings- eller deklarationskrav, som giver alle relevante oplysninger om indhold og sammensætning.

En af de største svagheder ved den nuværende substitutionsregel er, at ansatte ikke kan afvise benyttelsen af et farligt stof under henvisning til, at det helt kan undværes, hvis der vælges en anden arbejds metode, f.eks. at bruge skruer i stedet for polyurethanskum ved montering af vinduer.

Der foreslås derfor en ændring, som indfører metodesubstitution, idet der heri ligger, at substitution

ikke alene består i at udskifte et stof med et andet, men at også en ændring af arbejds metoden kan omfattes af substitutionsbestemmelserne.

Der er ikke i den nuværende arbejdsmiljølovgivning noget krav om, at der på den enkelte virksomhed skal foretages en løbende vurdering af, om anvendte stoffer og materialer kan substitueres med henblik på at forbedre arbejdsforholdene. For at styrke samarbejdet herom på den enkelte virksomhed foreslås indført et krav om, at en sådan løbende vurdering skal foretages.

Disse nye bestemmelser vil bl.a. medføre ændringer i bekendtgørelse nr. 540 af 16. juni 1995 om stoffer og materialer.

I netop denne bekendtgørelse er der i substitutionsafsnittet (§ 19) indført en undtagelsesbestemmelse, som i praksis udvander hele intentionen med substitutionsbestemmelsen. Uanset hvor gode sundheds- og sikkerhedsargumenter de ansatte kan fremføre, kan virksomhedens ledelse med undtagelsesbestemmelsen i hånden i praksis afvise at gennemføre en substitution under henvisning til, at den medfører væsentlige tekniske forskelle eller udgifter. Denne undtagelsesbestemmelse foreslås bl.a. indskrænket ved, at Arbejdstilsynet på anmodning skal bistå og vurdere, om der kan og skal gennemføres substitution i konkrete sager baseret på en samlet sundheds-, sikkerhedsmæssig og teknisk vurdering. Der indgår således ikke som hidtil en virksomhedsøkonomisk afvejning i denne vurdering. Såfremt virksomheden imidlertid mener at kunne dokumentere, at substitutionskravet økonomisk set er urimeligt, skal virksomheden kunne anke påbudet og få afprøvet dette ved Arbejds miljøløklagenævnet.

Når virksomhedens klagemulighed afgrænses til alene at kunne begrundes i den økonomiske belastning, skyldes det et ønske om at forebygge, at virksomheder klager over alle mulige pålæg om rimelige substitutioner, men i stedet koncentrerer klagesagerne til pålæg, hvor der med en vis rimelighed kan påvises alvorlige økonomiske konsekvenser.

Hermed opnås endvidere en ønskelig adskillelse af den teknisk faglige vurdering og den økonomiske vurdering.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Med forslaget understreges, at sikkerhedsorganisationen på en virksomhed skal gå aktivt ind og medvirke til at omlægge arbejds metoder eller på anden måde